

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

ОСОБИСТІСТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО В ЦИФРОВУ ЕРУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

16 квітня 2025 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

**Факультет психології, політології та соціології
Кафедра психології**

*V МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ*

**«ОСОБИСТІСТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО В ЦИФРОВУ
ЕРУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР»**

16 квітня 2025 року

Одеса – 2025

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Аракелян М.Р.**, доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», заслужений юрист України.

Члени редколегії:

Цільмак О.М. – доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Татьянчиков А.О. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Шмаленко Ю.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Лісовенко А.Ф. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ташматов В.А. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали представлені в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за їх зміст.

Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір : матеріали V міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16 квітня 2025 року) / за заг. ред. проф. Аракеляна М.Р. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. 160 с.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Цільмак Олена Миколаївна

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА..... 10

Корнута Людмила Михайлівна

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСТВА У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ТРАДИЦІЙНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ..... 12

Лісовенко Анна Федорівна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИСХІДНОГО СОЦІАЛЬНОГО ПОРІВНЯННЯ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ..... 14

Онішкевич Анастасія

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ У ПРОЦЕСІ СІМЕЙНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ МЕТОДУ А. ОНІШКЕВИЧ «ОСТРОВИ»..... 17

Самара Ольга Євгенівна

СКОРБОТА ЯК ЖИТТЄВИЙ ДОСВІД ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПОДАЛЬШЕ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ..... 19

Третьякова Тетяна Миколаївна

ПСИХОЛОГІЯ ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРА В БІЗНЕС-УПРАВЛІННІ..... 27

Чос Маргарита Вячеславівна

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ УКРАЇНЦІВ У ІЗРАЇЛІ В ПЕРІОД ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ: ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДУ «СИМВОЛДРАМА» У РОБОТІ З АДАПТАЦІЄЮ..... 29

Таїматов Вячеслав Абдуллайович, Ліпська Юлія Віталіївна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ..... 32

Шмаленко Юлія Іванівна

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ..... 35

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Цільмак Олена Миколаївна

*доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри психології
Національний університет «Одеська юридична академія»*

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА

Велике значення для психологічної діяльності має не тільки розвинутий емоційний інтелект у психолога, а також й соціальний. Хоча іноді вчені психологи ототожнюють ці два поняття.

Першим дослідником, який вивчав соціальний інтелект був Дж. Гілфорд. Він зазначав, що «...соціальний інтелект є одиницею, що не залежить від загального інтелектуального фактора, однак він пов'язаний з пізнанням інформації про поведінку...» [1].

Зазвичай, зміст дефініції «соціальний інтелект» включає [2, С. 599]:

- здатність розуміти свою поведінку;
- здатність розуміти поведінку людини;
- здатність діяти відповідно до ситуації.

Рис. 1. Змістовні компоненти соціального інтелекту

Отже, зі змісту цієї дефініції чітко окреслюються відповідні три змістовні компоненти соціального інтелекту, які можна виділити у три напрямки підготовки психологів.

Щодо першого напрямку. Я б уточнила назву компонента: «здатність розуміти свою поведінку» й виклала у такій редакції: «здатність розуміти свою соціальну поведінку та її наслідки». Отже, метою цього напрямку є розвиток та формування у майбутніх психологів здатності об'єктивно розуміти свою соціальну поведінку та її наслідки. Завданнями цього напрямку є створення для здобувачів психологів освітніх умов, які будуть сприятиме:

- аналізу власної поведінки, аналізу себе через взаємодію;
- пізнанню себе через інших;
- усвідомленню причин власної соціальної поведінки;
- визначенню власних внутрішніх мотивів;
- усвідомленню власних інтраперсональних соціальних установок;
- усвідомленню наслідків своєї соціальної поведінки;
- баченню своїх сильних й слабких сторін, цінностей, емоцій, реакцій та тощо.

Щодо другого напрямку. Я б уточнила назву компонента: «здатність розуміти поведінку людини» та виклала у такій редакції: «здатність об'єктивно розуміти поведінку людини». Отже, метою цього напрямку є розвиток та формування у майбутніх психологів здатності об'єктивно розуміти поведінку людини. Завданнями цього напрямку є створення для здобувачів психологів освітніх умов, які будуть сприятиме розвитку та формуванню у них здатності:

- до співпереживання та емпатії;
- глибше розуміти навколишній світ;
- об'єктивно й ясно бачити ситуацію, розуміти, що саме відбувається та чому;
- бачити людину в цілому, а не тільки через призму її одного вчинку;
- бачити картину ширше, не зводячи все до «правий/неправий», «правильно/неправильно»;
- визначати мотивацію й умови, які впливають на дії людини;
- розуміти контекст: життєві обставини людини, її характер, її попередній досвід та ін.;
- не піддаватися соціальним упередженням або стереотипам;
- не робити передчасні висновки, а намагатись знайти глибшу причину вчинків людини;
- будувати зрозумілі та доброзичливі стосунки та тощо.

Щодо третього напрямку. Я би уточнила назву компонента: «здатність діяти відповідно до ситуації» й виклала у такій редакції: «здатність компетентно та професійно грамотно діяти в життєдіяльнісних ситуаціях соціальної взаємодії».

Отже, метою цього напрямку є розвиток та формування у майбутніх психологів здатності компетентно та професійно грамотно діяти в життєдіяльнісних ситуаціях соціальної взаємодії. Завданнями цього напрямку є створення для здобувачів психологів освітніх умов, які будуть сприятиме розвитку та формуванню у них здатності в різних життєвих ситуаціях професійно грамотно, ефективно, обдуманно, відповідально, етично, з урахуванням мовної, емоційної й культурної коректності:

- взаємодіяти з іншими;
- будувати ефективну комунікацію;
- будувати здорові стосунки з іншими;
- вести діалог;
- спілкуватися;
- співпрацювати;
- застосовувати конструктивний підхід до суперечок і непорозумінь.
- вирішувати конфлікти;
- приймати рішення;
- висловлювати думку;
- враховувати думку інших;
- слухати, чути та почути та тощо.

Отже, детально дослідивши змістовну наповненість напрямків соціального інтелекту, можна стверджувати, що він розкривається через інтраперсональну

психологічну та соціальну компетентність психолога та через його вчинки та поведінку.

Список використаних джерел

1. Guilford, J. P. The Nature of Human Intelligence. New York: McGraw-Hill, 1967. 538
2. Заблоцький В.. Соціальний інтелект // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін ; Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

Ключові слова: компоненти соціального інтелекту, освітнє середовище, психолог, розвиток, соціальний інтелект, формування.

Key words: components of social intelligence, educational environment, psychologist, development, social intelligence, formation.

Корнута Людмила Михайлівна

*доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСТВА У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ТРАДИЦІЙНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

В умовах стрімких соціальних змін та глобалізації лідерство набуває особливої значущості як механізм ефективного управління міжособистісними та організаційними процесами. Для практикуючих психологів та майбутніх психологів розуміння феномену лідерства є ключовим у контексті розвитку особистості, формування командної взаємодії та підвищення адаптивності у складних соціальних умовах. Актуальність лідерства також зумовлена потребою в нових підходах до мотивації, самореалізації та подолання професійного вигорання.

Крім того, у сучасному суспільстві, де освіта відіграє ключову роль у формуванні людського капіталу, зростає потреба у лідерських якостях як серед педагогів, так і серед управлінців закладів освіти. Формування лідерства в освітньому середовищі стає одним із пріоритетів освітньої політики та наукових досліджень. Тому, основною метою доповіді є висвітлення традиційних підходів до формування лідерства у закладах освіти та аналіз сучасних викликів, які постають у цьому контексті.

Традиційні підходи до лідерства в закладах освіти ґрунтуються на адміністративно-управлінській моделі, де керівник виступає основним носієм влади та організатором навчально-виховного процесу [1, с. 316]. Така модель передбачає вертикальну ієрархію, чіткий розподіл обов'язків і контроль за виконанням завдань. У центрі уваги – дисципліна, ефективне планування та дотримання нормативних вимог.